A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (harmadik tanács)

2009. december 17.*

A C-197/09. RX-II. sz. ügyben,

az Európai Közösségek Elsőfokú Bírósága (fellebbezési tanács) T-12/08. P. sz., M kontra EMEA ügyben 2009. május 6-án hozott ítéletének felülvizsgálata tárgyában az

M

és

az **Európai Gyógyszerügynökség (EMEA)**

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (harmadik tanács),

tagjai: K. Lenaerts tanácselnök, Juhász E., G. Arestis, T. von Danwitz (előadó) és D. Šváby bírák,

* Az eljárás nyelve: francia.

főtanácsnok: J. Mazák,
hivatalvezető: R. Grass,

tekintettel az írásbeli szakaszra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– M képviseletében S. Orlandi, J.-N. Louis és E. Marchal ügyvédek,

– az Európai Gyógyszerügynökség (EMEA) képviseletében V. Salvatore és N. Rampal Olmedo, meghatalmazotti minőségben,

– az olasz kormány képviseletében G. Palmieri, meghatalmazotti minőségben, segítője: G. Aiello avvocato dello Stato,

– a lengyel kormány képviseletében M. Dowgielewicz, meghatalmazotti minőségben,

– az Európai Parlament képviseletében E. Perillo, M. Gómez-Leal és L. Visaggio, meghatalmazotti minőségben,

– az Európai Unió Tanácsa képviseletében Fekete Cs. és M. Bauer, meghatalmazotti minőségben,

– az Európai Közösségek Bizottsága képviseletében J. Currall és D. Martin, meghatalmazotti minőségben,

tekintettel az EK 225. cikk (2) bekezdésének második albekezdésére,

tekintettel a Bíróság alapokmányának 62a. és 62b. cikkére,

a főtanácsnok meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

1 A jelen eljárás tárgya az Európai Közösségek Elsőfokú Bírósága (fellebbezési tanács) T-12/08. P. sz., M kontra EMEA ügyben 2009. május 6-án hozott ítéletének (a továbbiakban: 2009. május 6-i ítélet) felülvizsgálata, amelyben az Elsőfokú Bíróság egyfelől hatályon kívül helyezte az Európai Unió Közszolgálati Törvényszékének (első tanács) az F-23/07. sz., M kontra EMEA ügyben 2007. október 19-én hozott végzését, valamint megsemmisítette az Európai Gyógyszerügynökség (EMEA) 2006. október 25-i határozatát az M által benyújtott, rokkantsági bizottság összehívása iránti kérelmet elutasító részében (a továbbiakban: 2006. október 25-i határozat), másfelől kötelezte az EMEA-t a fellebbező részére 3000 euró kártérítés megfizetésére.

2 A felülvizsgálat arra a kérdésre irányul, hogy 2009. május 6-i ítélet sérti-e a közösségi jog egységességét vagy koherenciáját amiatt, hogy ezen ítéletben a fellebbviteli bíróságként eljáró Elsőfokú Bíróság a Bíróság alapokmányának 61. cikkében és az említett alapokmány melléklete 13. cikkének (1) bekezdésében szereplő „az ügy érdemben való eldöntését a per állása megengedi" kifejezést úgy értelmezte, mint amely lehetővé teszi számára, hogy megvizsgáljon és érdemben eldöntsön valamely ügyet annak ellenére, hogy a hozzá érkezett fellebbezést megelőzően az elsőfokú eljárásban csupán az elfogadhatatlansági kifogást vizsgálták, és a szóban forgó ügyben semmiféle kontradiktórius vitára nem került sor sem az Elsőfokú Bíróság, sem az Európai Unió Közszolgálati Törvényszéke mint elsőfokú bíróság előtt.

Jogi háttér

3 A Bíróság alapokmánya 61. cikkének első bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„Ha a fellebbezés megalapozott, a Bíróság az Elsőfokú Bíróság határozatát hatályon kívül helyezi. Ha a per állása megengedi, az ügyet maga a Bíróság is érdemben eldöntheti, illetve határozathozatalra visszautalhatja az Elsőfokú Bírósághoz."

4 Az említett alapokmány melléklete 13. cikkének (1) bekezdése előírja:

„Ha a fellebbezés megalapozott, az Elsőfokú Bíróság a Közszolgálati Törvényszék határozatát hatályon kívül helyezi, és a jogvitát érdemben maga dönti el. Amennyiben a per állása az érdemi döntést nem teszi lehetővé, az Elsőfokú Bíróság az ügyet határozathozatalra visszautalja a Közszolgálati Törvényszékhez."

Az ügy előzményei

5 A 2009. május 6-i ítéletből kiderül, hogy M-et, aki 1996 októberében lépett az EMEA szolgálatába ideiglenes alkalmazottként, 2005 márciusában munkahelyi baleset érte, emiatt betegállományba helyezték. Hosszabbítás hiányában szerződése az EMEA-nál 2006. október 15-én lejárt.

6 2006. február 17-én M rokkantsági bizottság összehívását kérte, amit az EMEA 2006. március 31-i levelében megtagadott. 2006. július 3-án M kérelmének elutasítása miatt panaszt tett, amelyet a 2006. október 25-i határozat elutasított.

7 Időközben M 2006. augusztus 8-án rokkantsági bizottság összehívása iránti újabb kérelmet terjesztett elő, amelyhez csatolta dr. W orvosi jelentését.

8 2006. november 21-i levelében M arra kérte az EMEA-t, hogy jelölje meg pontosan, hogy a rokkantsági bizottság összehívásának megtagadását megerősítő 2006. október 25-i határozat a 2006. augusztus 8-i kérelem elutasításának minősül-e.

9 2006. november 29-i levelében az EMEA tájékoztatta M-et, hogy 2006. október 26-i határozatában az EMEA jogosan állapította meg, hogy a 2006. augusztus 8-i kérelem nem tekinthető az Európai Közösségek tisztviselőinek személyzeti szabályzata 59. cikkének (4) bekezdése értelmében vett újabb kérelemnek, és hogy így az említett határozatban kifejtett indokok alapján el kellett azt utasítani.

10 2007. január 25-i levelében M panaszt nyújtott be, kérve a 2006. október 25-i határozat visszavonását annyiban, amennyiben az elutasította a 2006. augusztus 8-i kérelmét. Emellett másnap az őt ért vagyoni és nem vagyoni károk megtérítése iránti kérelemmel fordult az EMEA-hoz.

11 2007. január 31-i levelében az EMEA elutasította e panaszt és e kérelmet.

12 2007. március 19-én M keresetet indított a Közszolgálati Törvényszék előtt, kérve egyfelől a 2006. október 25-i határozat megsemmisítését, másfelől az EMEA kötelezését 100 000 euró kártérítés megfizetésére közszolgálati kötelességszegés miatt.

13 Külön beadványában az EMEA elfogadhatatlansági kifogást terjesztett elő az említett keresettel szemben, tekintettel az Elsőfokú Bíróság eljárási szabályzata – amely az Európai Unió Közszolgálati Törvényszékének felállításáról szóló, 2004. november 2-i 2004/752/EK, Euratom tanácsi határozat (HL L 333., 7. o.) 3. cikkének (4) bekezdése értelmében *mutatis mutandis* alkalmazandó a Közszolgálati Törvényszékre addig, amíg ez utóbbi eljárási szabályzata hatályba nem lép, amelyre 2007. november 1-jén került sor – 114. cikkének (1) bekezdésére.

14 A fent hivatkozott M kontra EMEA ügyben – e 114. cikk alapján – hozott végzésében a Közszolgálati Törvényszék az egész keresetet – mint elfogadhatatlant – elutasította anélkül, hogy a szóbeli szakaszt megnyitotta volna és az elfogadhatatlansági kifogásról az eljárást befejező határozatban döntött volna.

15 Ami a 2006. október 25-i határozatnak az M 2006. augusztus 8-i kérelmét elutasító része elleni megsemmisítés iránti kérelmet illeti, a Közszolgálati Törvényszék megállapította, hogy e kérelem elfogadhatatlan, mivel az említett határozatot úgy kell tekinteni, mint amely pusztán megerősítette az EMEA 2006. március 31-i levelében megfogalmazott határozatot, és mivel az e határozat ellen benyújtott kérelmeket

a Közszolgálati Törvényszék F-13/07. sz., L kontra EMEA ügyben 2007. április 20-én hozott végzése (az EBHT-ban még nem tették közzé) elfogadhatatlannak ítélte a korábbi panasz késedelme miatt.

16 A Közszolgálati Törvényszék a kártérítés iránti kérelmet is – mint elfogadhatatlant – elutasította, különösen e kérelem és a korábban vizsgált megsemmisítés iránti kérelem között fennálló szoros kapcsolat miatt.

Az Elsőfokú Bíróság előtti fellebbezés és a 2009. május 6-i ítélet

17 A fent hivatkozott M kontra EMEA ügyben hozott végzés ellen benyújtott fellebbezésében M nemcsak azt kérte az Elsőfokú Bíróságtól, hogy helyezze hatályon kívül e végzést, hanem azt is, hogy az ügy érdemében döntsön. Az EMEA, érvelését az M keresetének elfogadhatatlanságára korlátozva, azt kérte, hogy e fellebbezést – mint nyilvánvalóan megalapozatlant – utasítsák el.

18 Miután az Elsőfokú Bíróság helyt adott M azon kérelmének, hogy az eljárás szóbeli szakaszában hallgassák meg, a 2009. május 6-i ítéletében hatályon kívül helyezte a fent hivatkozott M kontra EMEA ügyben hozott végzést, mivel megállapította, hogy az téves jogalkalmazáson alapult annyiban, amennyiben elfogadhatatlannak ítélte M megsemmisítés és kártérítés iránti kérelmeit.

19 Miután az Elsőfokú Bíróság úgy ítélte meg, hogy az ügy érdemben való eldöntését a per állása a Bíróság alapokmánya melléklete 13. cikkének (1) bekezdése értelmében véve megengedi, maga határozott a jogvitáról. A hatályon kívül helyezés iránti kérelmet elfogadhatónak és megalapozottnak nyilvánította, valamint megsemmisítette a 2006. október 25-i határozatot. M kártérítés iránti kérelmét is elfogadhatónak ítélte, és kötelezte az EMEA-t arra, hogy fizessen 3000 euró kártérítést M-nek az általa felhozott nem vagyoni kár megtérítéseként.

20 E tekintetben 2009. május 6-i ítéletének 100. pontjában az Elsőfokú Bíróság megállapította, hogy M a Közszolgálati Törvényszék előtt az eljárást kezdeményező kérelmében azzal érvelt, hogy az EMEA – mivel fenntartotta a rokkantsági eljárás megindítására vonatkozó elutasítását – őt aggodalomra okot adó és bizonytalan helyzetbe hozta. Az említett ítélet 104. pontjában az Elsőfokú Bíróság megállapította, hogy a jelen esetben M olyan nem vagyoni kárt szenvedett, amelyet nem lehet teljes mértékben megtéríteni a 2006. október 25-i határozat megsemmisítésével.

A Bíróság előtti eljárás

21 Az első főtanácsnoknak a 2009. május 6-i ítélet felülvizsgálatára vonatkozó indítványát követően a Bíróság eljárási szabályzata 123b. cikke alapján létrejött különtanács a C-197/09. RX. sz. ügyben 2009. június 24-i határozatával (lásd C-197/09. RX-II. sz. ügy, EBHT 2009., I-12033. o., a továbbiakban: a Bíróság 2009. június 24-i határozata) úgy döntött, hogy felül kell vizsgálni ezen ítéletet, és a felülvizsgálatnak arra a kérdésre kell irányulnia, hogy a 2009. május 6-i ítélet sérti-e a közösségi jog egységességét vagy koherenciáját amiatt, hogy a fellebbviteli bíróságként eljáró Elsőfokú Bíróság a Bíróság alapokmányának 61. cikkében és az említett alapokmány melléklete 13. cikkének (1) bekezdésében szereplő „az ügy érdemben való eldöntését a per állása megengedi" kifejezést úgy értelmezte, mint amely lehetővé teszi számára, hogy megvizsgáljon és érdemben eldöntsön valamely ügyet annak ellenére, hogy a hozzá érkezett fellebbezést megelőzően az elsőfokú eljárásban csupán az elfogadhatatlansági kifogást vizsgálták, és a szóban forgó ügyben semmiféle kontradiktórius vitára nem került sor sem az Elsőfokú Bíróság, sem az Európai Unió Közszolgálati Törvényszéke mint elsőfokú bíróság előtt

22 Az Elsőfokú Bíróság ugyanis érdemi döntést hozva részben helyt adott M kártérítési kérelmének, miközben egyrészt a Közszolgálati Törvényszék előtt felmerült közbenső eljárási kérdés nem tette lehetővé az ügy érdemére vonatkozó, írásbeli vagy szóbeli kontradiktórius vita ez utóbbi bíróság előtti lefolytatását, másrészt úgy tűnik, hogy ilyen vitára az Elsőfokú Bíróság előtt sem került sor. Így fennáll a komoly veszélye annak, hogy a közösségi jog egységessége vagy koherenciája sérül, mivel a 2009. május 6-i ítélet az M által felhozott nem vagyoni kár megtérítése iránti kérelem érdemére vonatkozó döntést tartalmaz.

23 Ami a felülvizsgálat tárgyát illeti, a Bíróság 2009. június 24-i határozata pontosan három kérdést fogalmazott meg. Az első kérdés annak vizsgálata, hogy miként kell érteni a Bíróság alapokmányának 61. cikkében és az említett alapokmány melléklete 13. cikkének (1) bekezdésében szereplő „az ügy érdemben való eldöntését a per állása megengedi" kifejezést, ha az első fokon eljáró bíróságtól, a jelen esetben a Közszolgálati Törvényszéktől az alperes azt kérte, hogy az ügy érdemének vizsgálata nélkül határozzon az elfogadhatatlansági kifogásról, és a fellebbviteli bíróság, a jelen esetben az Elsőfokú Bíróság hatályon kívül helyezi az első fokon eljáró bíróságnak az elfogadhatatlansági kifogásnak helyt adó végzését.

24 A második kérdés arra irányul, hogy a tisztességes eljáráshoz való joghoz, közelebbről a védelemhez való joghoz fűződő követelmények megsértésének minősül-e az a körülmény, hogy az említett végzés hatályon kívül helyezését és a kereset – többek között az abban szereplő kártérítési kérelem – elfogadhatóvá nyilvánítását követően a fellebbviteli bíróság, a jelen esetben az Elsőfokú Bíróság, anélkül határoz a felperes által felhozott nem vagyoni kár megtérítése iránti kérelem érdeméről, hogy arra vonatkozóan bármiféle írásbeli vagy szóbeli kontradiktórius vita zajlott volna az első fokon eljáró bíróság, a jelen esetben a Közszolgálati Törvényszék előtt, és úgy tűnik ilyen vitára a fellebbviteli bíróság előtt sem került sor.

25 Abban az esetben, ha megállapítást nyerne, hogy a 2009. május 6-i ítélet sérti a Bíróság alapokmányának 61. cikkét és az említett alapokmány melléklete 13. cikkének (1) bekezdését, és/vagy megsértette a tisztességes eljáráshoz való joghoz, közelebbről a védelemhez való joghoz fűződő követelményeket, meg kell vizsgálni, hogy az említett ítélet sérti-e, és ha igen, milyen mértékben sérti a közösségi jog egységességét vagy koherenciáját.

A felülvizsgálat tárgyát képező kérdésekről

26 Előzetesen meg kell állapítani, hogy a Bíróság 2009. június 24-i határozatából, különösen annak 17. és 20. pontjából kitűnik, hogy a felülvizsgálat kizárólag azon kötelezésre irányul, hogy az EMEA 3000 euró kártérítést fizessen meg a fellebbezőnek a felhozott nem vagyoni kár megtérítéseként. Ugyanakkor a 2006. október 25-i

határozat megsemmisítése és a keresetnek a további részeiben való elutasítása nem képezi a jelen eljárás tárgyát. E felülvizsgálati eljárás olyan objektív eljárást jelent, amely független a felek bármely indítványától.

27 A Bírósághoz benyújtott írásbeli észrevételeiben M hivatkozott arra, hogy az Elsőfokú Bíróság helyesen alkalmazta „az ügy érdemben való eldöntését a per állása megengedi" kifejezést, és nem sértette sem a közösségi jog egységességét vagy koherenciáját, sem a védelemhez való jogot, sem pedig a kontradiktórius eljárás elvét. Ugyanakkor minden más, a Bíróság elé észrevételeket terjesztő érdekelt fél a Bíróság 2009. június 24-i határozatában feltett fő kérdésre lényegében igenlő válasz adását javasolta.

„Az ügy érdemben való eldöntését a per állása megengedi" kifejezésről

28 Meg kell vizsgálni azt a kérdést, hogy a per állása megengedi-e, és milyen mértékben engedi meg az ügy fellebbezési bíróság általi érdemben való eldöntését, ha az elsőfokú bíróság az ügy érdemének vizsgálata nélkül adott helyt az alperes által felhozott elfogadhatatlansági kifogásnak, és az e határozat ellen benyújtott fellebbezés megalapozottnak bizonyul.

29 A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlatából következik, hogy a per állása főszabály szerint nem engedi meg Elsőfokú Bíróság előtt indított kereset érdemben való eldöntését, amennyiben ez utóbbi a keresetet – mint elfogadhatatlant – elutasította, és helyt adott az elfogadhatatlansági kifogásnak, ahelyett hogy az elfogadhatatlansági kifogásról az eljárást befejező határozatban döntött volna (lásd a C-39/93. P. sz., SFEI és társai kontra Bizottság ügyben 1994. június 16-án hozott ítélet [EBHT 1994., I-2681. o.] 38. pontját; a C-480/99. P. sz., Plant és társai kontra Bizottság és South Wales Small Mines ügyben 2002. január 10-én hozott ítélet [EBHT 2002., I-265. o.] 57. pontját; a C-193/01. P. sz., Pitsiorlas kontra Tanács és EKB ügyben 2003. május 15-én hozott ítélet [EBHT 2003., I-4837. o.] 32. pontját; a C-229/05. P. sz., PKK és KNK kontra Tanács ügyben 2007. január 18-án hozott ítélet [EBHT 2007., I-439. o.] 91. és 123. pontját; a C-521/06. P. sz., Athinaïki Techniki kontra Bizottság ügyben 2008. július 17-én hozott ítélet [EBHT 2008., I-5829. o.] 66. pontját, valamint a C-319/07. P. sz., 3F kontra Bizottság ügyben 2009. július 9-én hozott ítélet [EBHT 2009., I-5963. o.] 98. pontját).

30 Ugyanakkor bizonyos feltételekkel lehet dönteni valamely kereset érdeméről akkor is, ha az elsőfokú eljárás olyan elfogadhatatlansági kifogásra korlátozódott, amelynek az Elsőfokú Bíróság helyt adott. Ez lehet a helyzet, ha egyrészt a megtámadott ítélet vagy végzés hatályon kívül helyezése szükségszerűen maga után vonja a szóban forgó kereset érdemben való eldöntését (lásd ebben az értelemben a C-359/98. P. sz., Ca' Pasta kontra Bizottság ügyben 2000. május 25-én hozott ítélet [EBHT 2000., I-3977. o.] 32–36. és 39. pontját), vagy másrészt a megsemmisítés iránti kereset érdemének vizsgálata a fellebbezés keretében az első fokon eljáró bíró érvelését követően a felek között lezajlott véleménycserén alapszik (lásd ebben az értelemben a C-389/98. P. sz., Gevaert kontra Bizottság ügyben 2001. január 11-én hozott ítélet [EBHT 2001., I-65. o.] 27–30., 34., 35. és 52–58. pontját, valamint a C-459/98. P. sz., Martínez del Peral Cagigal kontra Bizottság ügyben 2001. január 11-én hozott ítélet [EBHT 2001., I-135. o.] 29., 34. és 48–54. pontját).

31 Márpedig jelen esetben nem álltak fenn olyan sajátos körülmények, amelyek lehetővé tették az Elsőfokú Bíróság számára, hogy ő maga döntsön a kereset érdeméről a felhozott nem vagyoni kár megtérítésének megítélése céljából.

32 Elsőként, az állítólag elszenvedett nem vagyoni kár megtérítéséhez való jog nem következik közvetlenül sem a megtámadott végzés, sem pedig a vitatott aktus jogellenességéből. Egyrészt ugyanis a kártérítési kérelem megalapozottsága vizsgálatának alapvető szempontjai főszabály szerint nem azonosak a téves jogalkalmazás fent hivatkozott M kontra EMEA ügyben hozott végzésben való fennállása és a kereset elfogadhatósága vizsgálatának fő szempontjaival, másrészt – amint 2009. május 6-i ítéletének 103. pontjában az Elsőfokú Bíróság megállapította – ezen aktus megsemmisítése önmagában az említett nem vagyoni kárnak megfelelő megtérítését jelentheti.

33 Másodszor a kártérítési kérelem megalapozottságát nem vitatták sem a Közszolgálati Törvényszék előtti eljárásban, és a Közszolgálati Törvényszék a fent hivatkozott M kontra EMEA végzésben sem vizsgálta azt, mivel az e végzésben csak az elfogadhatatlansági kifogásról határozott.

34 Az Elsőfokú Bíróság ezért – mivel döntött az M által felhozott nem vagyoni kár megtérítése iránti kérelemről – eltért a Bíróság ítélkezési gyakorlatától a tekintetben, hogy mely feltételek szükségesek ahhoz, hogy valamely per állása a Bíróság alapokmánya 61. cikke értelmében véve megengedje az ügy érdemben való eldöntését, amennyiben az elsőfokú bíróságtól az alperes az ügy érdemének vizsgálata nélkül kérte az elfogadhatatlansági kifogásról való döntést, és e bíróság helyt adott az említett elfogadhatatlansági kifogásnak.

35 Kétségtelen, hogy a Bíróság alapokmánya melléklete 13. cikkének (1) bekezdése, amely az Elsőfokú Bíróság határozatáról megalapozott fellebbezés esetében rendelkezik, nem teljesen ugyanúgy szól, mint az említett alapokmány Bíróságra vonatkozó 61. cikkének első bekezdése. Ugyanakkor, ami az olyan eljárási helyzetet illeti, mint amelyről a jelen esetben szó van, „az ügy érdemben való eldöntését a per állása megengedi" fordulatot ugyanúgy kell értelmezni az említett rendelkezések alkalmazásakor, függetlenül attól, hogy e 13. cikk (1) bekezdésétől eltérően az említett 61. cikk mérlegelési jogkört biztosít a Bíróság számára, ha a per állása az ügy érdemben való eldöntését megengedi, lehetővé téve számára, hogy visszautalja az ügyet az elsőfokú bíróságnak.

36 Az állandó ítélkezési gyakorlatból ugyanis kitűnik, hogy a jelen ügyhöz hasonló esetben, ahol bebizonyosodik, hogy az elsőfokú bíróság tévesen utasította el a keresetet mint elfogadhatatlant, és adott helyt az elfogadhatatlansági kifogásnak, ahelyett hogy az elfogadhatatlansági kifogásról az eljárást befejező határozatban döntött volna, a Bíróság annak megállapítására szorítkozik, hogy a per állása nem engedi meg az ügy érdemben való eldöntését és visszautalja az ügyet az említett bíróság elé, anélkül hogy e tekintetben bármilyen mérlegelési jogkört gyakorolna (lásd ebben az értelemben a fent hivatkozott SFEI és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 38. pontját; a Plant és társai kontra Bizottság és South Wales Small Mines ügyben hozott ítélet 57. pontját; a Pitsiorlas kontra Tanács és EKB ügyben hozott ítélet 32. pontját; a PKK és KNK kontra Tanács ügyben hozott ítélet 91. és 123. pontját; az Athinaïki Techniki kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 66. pontját, valamint a 3F kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 98. pontját).

37 A fentiekből következik, hogy az Elsőfokú Bíróság tévesen értelmezte a Bíróság alapokmánya 61. cikkének első bekezdésében és az említett alapokmány melléklete 13. cikkének (1) bekezdésében szereplő „az ügy érdemben való eldöntését a per állása megengedi" kifejezést, és megsértette e rendelkezéseket, amikor megállapította, hogy a jelen ügyben a per állása megengedte az ügy érdemben való eldöntését az M által felhozott nem vagyoni kár megtérítése iránti kérelmet illetően.

A tisztességes eljáráshoz való joghoz kapcsolódó követelményekről, különösen a védelemhez való jog tiszteletben tartására vonatkozó követelményről

38 Meg kell vizsgálni, hogy az Elsőfokú Bíróság a fellebbező nem vagyoni kár megtérítése iránti kérelmének érdeméről való döntés során megsértette-e a tisztességes eljáráshoz való joghoz kapcsolódó követelményeket, különösen a védelemhez való jog tiszteletben tartására vonatkozót, függetlenül a jelen ítélet 37. pontjában megállapított téves jogalkalmazástól.

39 A Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint a védelemhez való jog kiemelkedő szerepet tölt be a tisztességes eljárás megszervezésében és lefolytatásában (lásd ebben az értelemben a C-462/98. P. sz., Mediocurso kontra Bizottság ügyben 2000. szeptember 21-én hozott ítélet [EBHT 2000., I-7183. o.] 36. pontját; a C-14/07. sz., Weiss und Partner ügyben 2008. május 8-án hozott ítélet [EBHT 2008., I-3367. o.] 47. pontját, valamint a C-394/07. sz. Gambazzi-ügyben 2009. április 2-án hozott ítélet [EBHT 2009., I-2563. o.] 28. pontját).

40 A védelemhez való jog magában foglalja a kontradiktórius eljárás elvét (lásd a C-413/06. P. sz., Bertelsmann és Sony Corporation of America kontra Impala ügyben 2008. július 10-én hozott ítélet [EBHT 2008., I-4951. o.] 61. pontját, valamint a C-89/08. P. sz., Bizottság kontra Írország és társai ügyben 2009. december 2-án hozott ítélet [EBHT 2009., I-11245. o.] 50. pontját).

41 Ez az elv minden olyan eljárásra vonatkozik, amely az adott közösségi intézmény olyan határozatához vezethet, amely érzékenyen érinti valamely személy érdekeit (lásd a C-315/99. P. sz., Ismeri Europa kontra Számvevőszék ügyben 2001. július 10-én hozott ítélet [EBHT 2001., I-5281. o.] 28. pontját, valamint a fent hivatkozott Bizottság kontra Írország és társai ügyben hozott ítélet 50. pontját). Ezen elv főszabályként magában foglalja az eljárásban részt vevő felek jogát arra, hogy véleményt nyilváníthassanak azon tényektől és iratokról, amelyeken a bírósági határozat alapulni fog, valamint hogy megvitathassák a bíróság elé tárt bizonyítékokat és észrevételeket, illetve a bíróság által hivatalból felhozott azon jogi természetű jogalapokat, amelyekre a határozatát alapítani szándékozik (lásd ebben az értelemben a fent hivatkozott Bizottság kontra Írország és társai ügyben hozott ítélet 52. és 55. pontját). A tisztességes eljáráshoz való joghoz kapcsolódó követelmények tiszteletben tartása érdekében ugyanis fontos, hogy a felek mind az olyan tényállási elemeket, mind pedig az olyan jogi kérdéseket megvitathassák, amelyek az eljárás kimenete szempontjából meghatározóak (lásd a fent hivatkozott Bizottság kontra Írország és társai ügyben hozott ítélet 56. pontját).

42 A közösségi bíróságok az előttük folyamatban lévő eljárásokban gondoskodnak a kontradiktórius eljárás elvének tiszteletben tartásáról, valamint arról, hogy ők maguk is tiszteletben tartsák azt (lásd a fent hivatkozott Bizottság kontra Írország és társai ügyben hozott ítélet 51. és 54. pontját). Ezen elv előnyeiből a közösségi bíróság előtti eljárásban részes minden félnek részesülnie kell, bármilyen jogállása is legyen. Következésképpen a közösségi intézmények is hivatkozhatnak erre az elvre, amennyiben félként vesznek részt az ilyen eljárásban (lásd a fent hivatkozott Bizottság kontra Írország és társai ügyben hozott ítélet 53. pontját).

43 Meg kell tehát vizsgálni, hogy a jelen esetben az EMEA az eljárás során élhetett-e azon lehetőséggel, hogy előadhassa észrevételeit M kártérítési kérelmének megalapozottságáról.

44 E tekintetben meg kell állapítani, hogy a Közszolgálati Törvényszék előtti vita és az általa lefolytatott vizsgálat kizárólag az M által indított kereset, illetve az abban foglalt kérelmek elfogadhatóságát érintette, mivel az említett Törvényszék az ügy érdemének vizsgálata és a szóbeli szakasz megnyitása nélkül adott helyt az Elsőfokú Bíróság eljárási szabályzatának 114. cikke alapján az EMEA által felhozott elfogadhatatlansági kifogásnak.

45 Ezenkívül az Elsőfokú Bíróság előtti fellebbezési eljárás keretében a felek által benyújtott beadványokból nem tűnik ki, hogy az EMEA állást foglalt az M kártérítési kérelmének megalapozottságáról. Sem az Elsőfokú Bíróságon 2009. január 23-án megtartott tárgyalás jegyzőkönyve, sem pedig a 2009. május 6-i ítélet nem tartalmaz azonkívül olyan utalást, amely szerint az M nem vagyoni kártérítéshez való jogának fennállására és e jog pontos terjedelmére vonatkozó kérdéseket megvitatták az említett tárgyaláson.

46 Ráadásul az Elsőfokú Bíróság nemcsak megváltoztatta az indokolást, hanem az EMEA kártérítés fizetésére való kötelezésével az alperes kárára módosította is a kereset tárgyát.

47 Elsőként az a kérdés merül fel, hogy az említett kérelmekről szóló állásfoglalás és kontradiktórius vita e hiánya felróható-e az EMEA-nak azon indokkal, hogy az mindkét fokon önként döntött úgy, hogy védekezését az elfogadhatóság kérdéseire korlátozta, és így szándékosan mondott le arról, hogy megvédje érdekeit az ügy érdemét érintően.

48 A mind a Bíróság eljárási szabályzatának 91. cikkében, mind pedig az Elsőfokú Bíróság eljárási szabályzatának 114. cikkében közbenső eljárási kérdésként meghatározott elfogadhatatlansági kifogás a pergazdaságosságra tekintettel lehetővé teszi a vita és a vizsgálat leszűkítését az első szakaszban arra a kérdésre, hogy a szóban forgó kereset elfogadható-e. Így e közbenső eljárási kérdés lehetővé teszi annak elkerülését, hogy a felek beadványai, valamint a bíróság vizsgálata az ügy érdeméről szóljanak, jóllehet a kereset elfogadhatatlan.

49 Ellenben, ha a kereset elfogadhatónak minősül az elfogadhatatlansági kifogás elutasítása nyomán, vagy ha az említett kifogásról az eljárást befejező határozatban döntenek, a második szakaszban a kereset érdemét érintő vitának kell következnie. A fent említett rendelkezések ugyanis kifejezetten előírják, hogy az elnök az eljárás folytatására új határidőket állapít meg, ha az elfogadhatatlansági kifogásról való döntés iránti kérelmet elutasítják vagy arról az eljárást befejező határozatban döntenek.

50 Az elfogadhatatlansági kifogásra vonatkozó szabályozás értelmével lenne tehát összeegyeztethetetlen arra kötelezni az ilyen kifogást felhozó alperest, hogy a jogvita érdemét érintő érveit a biztonság kedvéért terjessze elő kifogás benyújtásával egy időben, vagy ha első fokon pernyertes lett, akkor a fellebbezésre vonatkozó válaszbeadványában.

51 Így nem róható fel az EMEA-nak, hogy önként lemondott a kártérítés iránti kérelem megalapozottságára vonatkozó érvei előadásáról.

52 Másodszor az a kérdés merül fel, hogy az Elsőfokú Bíróság által követett gyakorlat igazolható-e azzal, hogy az eljárás még a szóban forgó jogellenesség hiányában sem vezethetett eltérő eredményre, így a kontradiktórius eljárás elve tiszteletben tartásának elmulasztása nem befolyásolhatta a 2009. május 6-i ítélet tartalmát, és nem sértette az EMEA érdekeit (lásd ebben az értelemben a fent hivatkozott Ismeri Europa kontra Számvevőszék ügyben hozott ítélet 33–35. pontját; a C-74/00. P. és C-75/00. P. sz., Falck és Acciaierie di Bolzano kontra Bizottság egyesített ügyekben 2002. szeptember 24-én hozott ítélet [EBHT 2002., I-7869. o.] 70. pontját, valamint a fent hivatkozott Bizottság kontra Írország és társai ügyben hozott ítélet 61. pontját).

53 Az Elsőfokú Bíróság vizsgálata szerint a 2006. október 25-i határozat olyan nem vagyoni kárt okozott M-nek, amelyet nem lehet teljes mértékben megtéríteni e határozat megsemmisítésével, így 3000 euró kártérítést kellett neki megítélni, amely összeget a méltányosság szempontjait figyelembe véve határoztak meg (lásd ebben az értelemben különösen a Bíróság 25/60. sz., De Bruyn kontra Parlament ügyben 1962. március 1-jén hozott ítéletének [EBHT 1962., 39. o.] 60. pontját; a 75/77. sz., Mollet kontra Bizottság ügyben 1978. április 13-án hozott ítéletének [EBHT 1978., 897. o.] 29. pontját és a 348/06. P. sz., Bizottság kontra Girardot ügyben 2008. február 21-én hozott ítéletének [EBHT 2008., I-833. o.] 58. pontját, valamint az Elsőfokú Bíróság T-412/05. sz., M kontra európai ombudsman ügyben 2008. szeptember 24-én hozott ítéletének 158. pontját). Következésképpen e vizsgálat valójában mérlegelés eredménye, amely vitára adhatott okot.

54 Így nem zárható ki, hogy az Elsőfokú Bíróság mérlegelése eltérő eredményre vezetett volna, ha az Elsőfokú Bíróság biztosította volna EMEA-nak a lehetőséget a kártérítés iránti kérelemmel kapcsolatos észrevételei előterjesztésére, és hogy következésképpen a kontradiktórius eljárás elvének tiszteletben tartása befolyásolhatta a 2009. május 6-i ítélet tartalmát.

55 Végül harmadszor az Elsőfokú Bíróság által követett eljárás nem igazolható – ellentétben azzal, amit M az írásbeli észrevételeiben állít – az Európai Közösségek tisztviselőinek személyzeti szabályzata 91. cikkének (1) bekezdésében az Európai Közösségek és a szabályzat hatálya alá tartozó személy közötti pénzügyi természetű jogviták terén előírt korlátlan felülvizsgálati jogkörrel sem.

56 A Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint e jogkör e bíróság feladatává teszi, hogy az előtte folyamatban lévő jogvitákban teljes körű megoldást adjon (lásd a C-135/06. P. sz., Weißenfels kontra Parlament ügyben 2007. december 18-án hozott ítélet [EBHT 2007., I-12041. o.] 67. pontját). E jogkör lehetővé teszi a Bíróság számára, hogy ne csak – akár ilyen irányú kérelem hiányában – megsemmisítse az aktust, hanem – amennyiben annak helye van – hivatalból kötelezze az alperest a közszolgálati kötelezettségszegésével okozott nem vagyoni kár megtérítésére (lásd ebben az értelemben a 44/59. sz., Fiddelaar kontra Bizottság ügyben 1960. december 16-án hozott ítéletet [EBHT 1960., 1077. o., 1093. o.]; a 23/69. sz., Fiehn kontra Bizottság ügyben 1970. július 9-én hozott ítélet [EBHT 1970., 547. o.] 17. pontját, valamint a 176/86. és 177/86. sz., Houyoux és Guery kontra Bizottság egyesített ügyekben 1987. október 27-én hozott ítélet [EBHT 1987., 4333. o.] 16. pontját).

57 Mindazonáltal a közösségi bíróság főszabály szerint nem alapíthatja a határozatát olyan, akár imperatív jellegű jogalapra, amelyet hivatalból hozott fel, anélkül hogy előtte felhívta volna a feleket az említett jogalappal kapcsolatos észrevételeik megtételére (a fent hivatkozott Bizottság kontra Írország és társai ügyben hozott ítélet 57. pontját).

58 Következésképpen az európai intézmények és alkalmazottaik közötti pénzügyi természetű jogviták terén a közösségi bíróságokat megillető korlátlan felülvizsgálati jogkör nem tekinthető olyannak, mint amely feljogosítja e bíróságokat az ilyen jogvitának a kontradiktórius eljárás elvéhez kapcsolódó eljárási szabályok tiszteletben tartása alól való kivonására, különösen a jelen ügyhöz hasonló helyzetben. Ezenkívül hangsúlyozni kell, hogy jelen esetben az Elsőfokú Bíróság nem e hatáskör alapján járt el.

59 Az előzőekből következik, hogy jelen esetben az Elsőfokú Bíróság nem biztosította az EMEA-nak a lehetőséget, hogy az hasznosan előadhassa a kártérítés iránti kérelem megalapozottságával kapcsolatos álláspontját, és következésképpen megsértette a tisztességes eljáráshoz való joghoz kapcsolódó követelményekből eredő kontradiktórius eljárás elvét.

A közösségi jog egységessége vagy koherenciája sérelmének fennállásáról

60 Mivel egyrészt az Elsőfokú Bíróság a 2009. május 6-i ítéletében tévesen értelmezte a Bíróság alapokmánya 61. cikkének első bekezdésében és az említett alapokmány melléklete 13. cikkének (1) bekezdésében szereplő „az ügy érdemben való eldöntését a per állása megengedi" kifejezést, és ezért megsértette e rendelkezéseket, amikor megállapította, hogy a per állása megengedte az ügy érdemben való teljes eldöntését, másrészt pedig megsértette a tisztességes eljáráshoz való joghoz kapcsolódó követelményeket, a Bíróság 2009. június 24-i határozatának értelmében meg kell vizsgálni, hogy adott esetben a 2009. május 6-i ítélet milyen mértékben sérti a közösségi jog egységességét vagy koherenciáját.

61 E tekintetben a következő szempontokat kell figyelembe venni.

62 Először is a 2009. május 6-i ítélet az Elsőfokú Bíróság első olyan határozatának minősül, amellyel az megállapította, hogy a Közszolgálati Törvényszék végzése – amely az ügy érdemének vizsgálata nélkül helyt ad az elfogadhatatlansági kifogásnak – elleni fellebbezés megalapozott. Ezen ítélet tehát precedensül szolgálhat a jövőbeli ügyek számára.

63 Másodszor az Elsőfokú Bíróság „az ügy érdemben való eldöntését a per állása megengedi" kifejezés kapcsán eltért a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlatától, ahogy azt a jelen ítélet 29., 34. és 36. pontja megállapítja.

64 Harmadszor az Elsőfokú Bíróság tévedései két olyan eljárási szabályt érintettek, amelyek nem kizárólag a közszolgálati jogra vonatkoznak, hanem az ügy tárgyától függetlenül alkalmazandók.

65 Végül negyedszer, az Elsőfokú Bíróság által tiszteletben nem tartott szabályok fontos helyet foglalnak el a közösségi jogrendben. Különösen a Bíróság alapokmánya és annak melléklete, amely az elsődleges jog részét képezi.

66 E körülményeket figyelembe véve és azokat összességükben mérlegelve, meg kell állapítani, hogy a 2009. május 6-i ítélet sérti a közösségi jog egységességét és koherenciáját, amennyiben a fellebbviteli bíróságként eljáró Elsőfokú Bíróság a Bíróság alapokmányának 61. cikkében és az említett alapokmány melléklete 13. cikkének (1) bekezdésében szereplő „az ügy érdemben való eldöntését a per állása megengedi” kifejezést úgy értelmezte, mint amely lehetővé teszi számára, hogy megvizsgáljon és érdemben döntsön a felhozott nem vagyoni kár megtérítése iránti kérelemről, valamint kötelezze az EMEA-t 3000 euró kártérítés megfizetésére annak ellenére, hogy a hozzá érkezett fellebbezést megelőzően az elsőfokú eljárásban csupán az elfogadhatatlansági kifogást vizsgálták, és a szóban forgó ügyben semmiféle kontradiktórius vitára nem került sor sem az Elsőfokú Bíróság, sem a Közszolgálati Törvényszék mint elsőfokú bíróság előtt.

67 Ilyen körülmények között a közösségi jog egységessége és koherenciája megállapított megsértéséből fakadó következményeket kell még meghatározni.

68 A Bíróság alapokmánya 62b. cikkének első bekezdése úgy rendelkezik, hogy ha a Bíróság azt állapítja meg, hogy a Törvényszék határozata sérti az uniós jog egységességét vagy koherenciáját, az ügyet visszautalja az Elsőfokú Bíróság elé, amelyet jogkérdésekben köt a Bíróság határozata. Az ügy visszautalásakor ezenkívül a Bíróság meghatározhatja, hogy a Törvényszék határozatának mely részei rendelkeznek jogerővel az eljárásban részt vevő felek tekintetében. Kivételesen a Bíróság határozata jogerős, ha a jogvita eldöntése – a felülvizsgálat eredményére figyelemmel – a Törvényszék határozatában megállapított tényálláson alapul.

69 Következésképpen a Bíróság nem szorítkozhat a közösségi jog egységessége vagy koherenciája sérelmének megállapítására, anélkül hogy ne vonná le e megállapításnak a szóban forgó jogvitára vonatkozó következményeit. A jelen esetben így hatályon kívül

kell helyezni a 2009. május 6-i ítéletet, mivel ezen ítélet rendelkező részének 3. és 5. pontjában az Elsőfokú Bíróság arra kötelezte az EMEA-t, hogy fizessen meg 3000 euró kártérítést M részére, valamint viselje a Közszolgálati Törvényszék és az Elsőfokú Bíróság előtti eljárások költségeit.

70 Mivel a közösségi jog egységességének és koherenciájának sérelme a jelen esetben „az ügy érdemben való eldöntését a per állása megengedi" kifejezés téves értelmezéséből és a kontradiktórius eljárás elvének megsértéséből ered, a Bíróság határozata a Bíróság alapokmánya 62b. cikke első bekezdésének utolsó mondata értelmében nem jogerős.

71 Következésképpen az M-t állítólagosan ért nem vagyoni kár megtérítése iránti kérelmet illetően az ügyet vissza kell utalni az Európai Unió Törvényszéke elé annak érdekében, hogy az EMEA előadhassa érveit e kérelem megalapozottságáról.

A költségekről

72 A Bíróság eljárási szabályzata 123e. cikkének utolsó bekezdése szerint ha a Törvényszék a felülvizsgálat tárgyát képező határozatát az EK 225. cikk (2) bekezdése alapján hozta, a Bíróság határoz a költségekről.

73 A felülvizsgálat keretében való költségviselést szabályozó különleges szabályok hiányában úgy kell határozni, hogy a Bíróság alapokmányának 23. cikkében említett érdekelteknek, valamint a Törvényszék előtti eljárásban beadványokat vagy írásbeli észrevételeket a Bírósághoz benyújtó felek maguk viselik a felülvizsgálati eljárás során felmerült költségeiket.

A fenti indokok alapján a Bíróság (harmadik tanács) a következőképpen határozott:

1) Az Európai Közösségek Elsőfokú Bíróságának (fellebbezési tanács) a T-12/08. P. sz., M kontra EMEA ügyben 2009. május 6-án hozott ítélete sérti a közösségi jog egységességét és koherenciáját, amennyiben a fellebbviteli bíróságként eljáró említett Elsőfokú Bíróság a Bíróság alapokmányának 61. cikkében és az említett alapokmány melléklete 13. cikkének (1) bekezdésében szereplő „az ügy érdemben való eldöntését a per állása megengedi" kifejezést úgy értelmezte, mint amely lehetővé teszi számára, hogy megvizsgáljon és érdemben döntsön a felhozott nem vagyoni kár megtérítése iránti kérelemről, valamint kötelezze az Európai Gyógyszerügynökséget (EMEA) 3000 euró kártérítés megfizetésére annak ellenére, hogy a hozzá érkezett fellebbezést megelőzően az elsőfokú eljárásban csupán az elfogadhatatlansági kifogást vizsgálták, és a szóban forgó ügyben semmiféle kontradiktórius vitára nem került sor sem az Elsőfokú Bíróság, sem az Európai Unió Közszolgálati Törvényszéke mint elsőfokú bíróság előtt.

2) A Bíróság hatályon kívül helyezi az Európai Közösségek Elsőfokú Bírósága (fellebbezési tanács) T-12/08. P. sz., M kontra EMEA ügyben 2009. május 6-án hozott ítélete rendelkező részének 3. és 5. pontját.

3) A Bíróság az ügyet visszautalja az Európai Unió Törvényszéke elé.

4) M, az Európai Gyógyszerügynökség, az Olasz Köztársaság, a Lengyel Köztársaság, az Európai Parlament, az Európai Unió Tanácsa, az Európai Bizottság maguk viselik a felülvizsgálati eljárás során felmerült költségeiket.

Aláírások